

De geschiedenis van
een pijp met kriebels.
Zie pagina 29

Beroepen op
gegoten pijpen.
Zie pagina 31

Een krulpijpe halen
tijdens de koudegolf
van 1929.
Zie pagina 39

Beroepen op gegoten pijpen

Ruud D. Stam (stamclaypipe@gmail.com)

Verhalen uit de oude doos, wie heeft ze niet gehoord als kind. Verhalen over het platteland, over de hondenkar (afb. 1) over seinhuisjes en seinwachters, vervoer met paard en kar, en nog veel meer.

Op verschillende gegoten pijpen komen plaatjes van beroepen voor die of niet meer bestaan of die inmiddels zo anders geworden zijn dat deze nostalgische herinneringen oproepen.

Afb. 1. Jongen met hondenkar.

Zo zijn op verschillende pijpen hondenkarren afgebeeld. Honden werden eeuwen lang als trekdier voor, onder of achter een wagen gespannen. Honden werden ook wel de paarden van de armen genoemd. In 1910

kwamen er met de Trekhondenwet regels en voorschriften voor het gebruik van een hondenkar. Trekhonden werden veel gebruikt voor tal van doelen. Kruideniers, bakkers, boeren, melkboeren en nog veel meer beroepsgroepen maakten gebruik van de hondenkar. Voor het vervoer van mensen werd de hondenkar ook ingezet. De post heeft tot 1922 brieven en kleine pakketjes met de hondenkar bezorgd. Het Nederlandse leger had in de Eerste Wereldoorlog meer dan 1200 honden in dienst. De dieren werden in een tweespan ingespannen voor mitrailleur-, munitie- en gereedschapswagens.

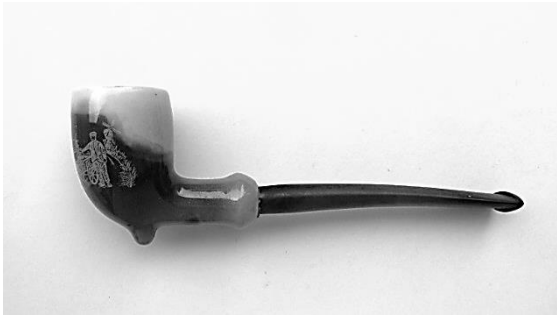
Op vier hier afgebeelde pijpen is het vervoer met een hondenkar afgebeeld. Al deze pijpen zijn gemaakt bij de NV Koninklijke Goedewaagen in Gouda. Afbeelding 2 en 3 laten het transport op het platteland van melkbussen zien. Opvallend is dat het gekleurde transfer en ook het transfer voor de doorroker dezelfde scene uitbeelden. Afbeelding 4 laat een melkboer met hondenkar zien en afbeelding 5 het transport van personen. Al deze pijpen stammen uit de jaren 20/30 van de 20e eeuw.

Afb. 2. Hondenkar met melkbus. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen. (Zie ook achterzijde kaft)

Afb. 3. Hondenkar met melkbus. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen.

Afb. 4. Melkboer met hondenkar. Gouda, NV Koninklijke Goede-
waagen. (Zie ook achterzijde kaft)

Afb. 5. Personenvervoer per hondenkar. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen. (Zie ook achterzijde kaft)

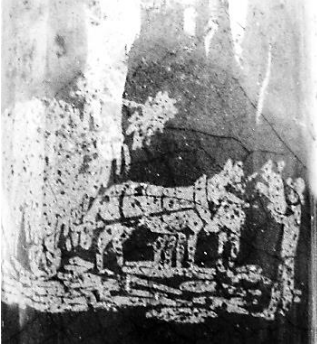

Ook het leven op het platteland werd veelvuldig uitgebeeld. Afbeelding 6 laat een doorrooker van Goedewaagen zien uit de jaren 30 van de 20e eeuw, waarop een ploegende boer heel fraai afgebeeld is en afbeelding 7 laat het opladen van het hooi op een wagen zien. Mogelijk is deze pijp eveneens bij Goedewaagen vervaardigd. De pijp heeft een vonkenvanger en dateert vermoedelijk uit de jaren 20 van de 20e eeuw.

Afb. 6. Ploegende boer. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen.

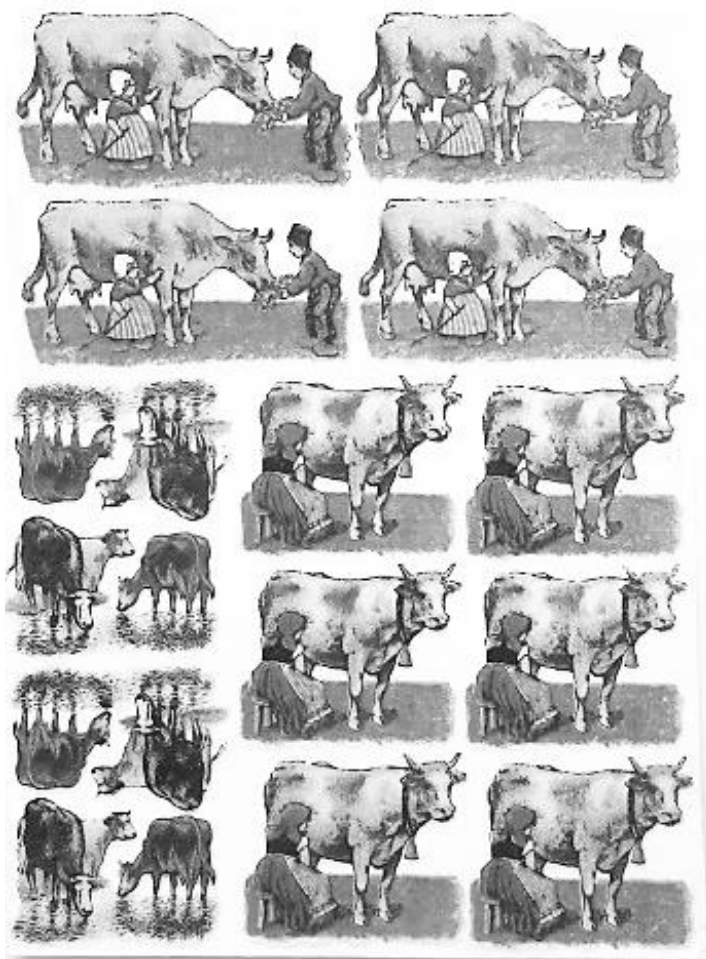
Afb. 7. Hooiwagen. Gouda, NV Koninklijke Goede-
waagen[?].

Afb. 8. Twee kinderen met een koe. Gouda, Hollandia.
(Zie ook achterzijde kaft)

Afb. 9. Melkend
meisje. Gouda,
Hollandia. (Zie
ook achterzijde
kaft)

Afb. 10. Vel met kleurentransfers. Gouda, Hollandia. Bovenaan staat de afbeelding van de koe met de twee kinderen die op afbeelding 8 als witte doorrockertransfer is gebruikt. Onderaan rechts staat de transfer van afbeelding 9. (Zie ook achterzijde kaft)

Op afbeelding 8 zien we twee kinderen, een jongen en een meisje, met een koe. Deze pijp is bij Hollandia gemaakt in de jaren 20 van de 20e eeuw. Een melkend meisje zien we op een pijp met een kleuren-transfer. Deze pijp, uit de jaren 20 van de 20e eeuw is ook gemaakt bij Hollandia. (afb. 9) Hetzelfde transfer zien we afgebeeld op een origineel vel met transfers (afb. 10).

Afb. 11. Kaasdragers. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen.

Ook de kaasdragers komen op een gegoten pijp voor (afb. 11). Deze pijp met transfer is van Goedewaagen en is na de 2e Wereldoorlog voor de souvenirmarkt gemaakt. Vooral Alkmaar is beroemd geworden om zijn kaasdragers. De kaasmarkt wordt daar al sinds 1662 gehouden op het Waagplein. In de 17e eeuw op vrijdag en zaterdag tussen mei en Allerheiligen. In de 18e eeuw werd de kaasmarkt vier keer per week gehouden. Tot de eerste wereldoorlog was de kaasmarkt commerciële handel. In 1916 werd gemiddeld driehonderd ton kaas per marktday omgezet. Daarna was de kaasmarkt vooral een toeristische trekpleister.

Afb. 12. Ganzenhoedster. Gouda, Ivora.

Afbeelding 12 laat een ganzenhoedster zien. In eerste instantie lijkt het hier ook te gaan om een beroep. Echter het is eerder waarschijnlijk dat hier

gereferereerd wordt aan het sprookje uit *Kinder- und Hausmärchen*, de verzameling sprookjes van de gebroeders Grimm. Deze pijp met op de steel Sparta is rond 1920 gemaakt bij Ivora. De afbeelding is een transfer. Op afbeelding 13 zien we nog een pijp van Goedewaagen met een gekleurd transfer die het vervoer met paard en kar laat zien. Deze pijp dateert uit de jaren 20 van de 20e eeuw.

Afb. 13. Vervoer met paardenkar. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen.

Afb. 14. Wisselwachter. Gouda, Ivora.

Afbeelding 14 toont het werk van de wisselwachter. Deze pijp van Ivora is handbeschilderd en behoort tot de vroegste pijpen van deze fabriek. Inmiddels is ook dit beroep in Nederland geheel verdwenen en zijn sein- en wisselwachters alleen nog in landen te zien die niet zo'n sterke economische ontwikkeling gehad hebben als de landen van West-Europa.

Afb. 15. Mobilisatie 1914 met mitrailleur. Gouda, NV Koninklijke Goedewaagen. (Zie ook achterzijde kaft)

Afb. 16. Mobilisatie 1914.

Op de pijpen van afbeelding 15 en 16 zijn soldaten vereeuwigd tijdens de mobilisatie in 1914. In ons PKN blad zijn meerdere artikelen verschenen over mobilisatiepijpen. Het is interessant om hier nog twee volstrekt andere mobilisatiepijpen te tonen. De mobilisatiepijp met een gekleurde transfer is van Goedewaagen. Van de doorroker is onbekend waar deze gemaakt is. Opvallend is dat een geel gekleurde transfer is gebruikt. Dit is zeer ongebruikelijk.

De gegoten pijpen met een afbeelding van een beroep geven ons een aardig beeld van een verdwenen wereld.

Afbeeldingen die behoren bij het artikel over beroepen op
gegoten pijpen op pagina 31.

Afbeelding 2

Afbeelding 5

Afbeelding 4

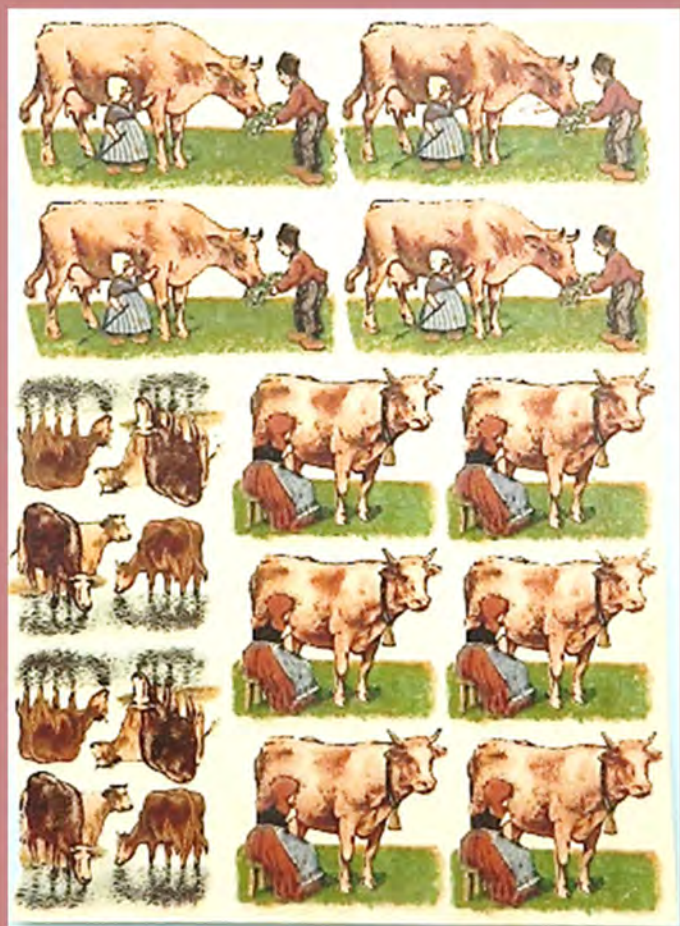
Afbeelding 8

Afbeelding 9

Afbeelding 10

Vel met kleurentransfers voor gegoten pijpen.
Gouda, Hollandia.